

A történelmi Torontál vármegye Antalfalvai járásának etnikai és vallási viszonyai

I. rész

Előszó

Torontál vármegye a történelmi Magyarország 63 vármegyéje¹ közül 1910-ben a negyedik legnagyobb kiterjedésű vármegyének számított.² Területe 9903 km² volt. Ugyanakkor a vármegyéhez „kötődött” a tőle független – vele közjogi értelemben azonos jogállással rendelkező – Pancsova (Панчево/Pančevo) törvényhatósági jogú város, amelynek területe 113 km² tett ki. A dualizmus korában (1867–1918) a Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal is elkülönítette a vármegyék és a törvényhatósági jogú városok értékeit. Amíg Pancsova törvényhatósági jogú város statisztikai adatait – Torontál vármegye mellett – külön közölték, addig Nagybecskerek (Зрењанин/Zrenjanin) és Nagyikinda (Кикинда/Kikinda) rendezett tanácsú városok értékeit végül a tizenégy járás adataival összesítették.

Torontál vármegye határai Szegedtől a mai szerb fővárosig, Belgrádig (Београд/Beograd), hosszasan elnyúló, lapályos síkvidéken húzódtak, ahol csak a Deliblát homokbuckái képeztek jelentősebb „magaslatot”. A táj egyhangúsága ellenére a térség az ország egyik „éléstára” volt. Gabonanövények (búza, zab, árpa), de különösen kukorica („tengeri”) termesztésére kiválóan alkalmas vidék.

A történelmi Torontál vármegye az 1910. évi magyar népszámlálás idején két rendezett tanácsú városra (Nagybecskerek, illetve Nagyikinda) és tizenégy járásra – ezeken belül 210 településre – tagolódott. A járasok közül az egyik volt a tizenhárom településnek otthont adó Antalfalvai járás, amely jobbára szerbek, szlovákok, illetve kisebb részben magyarok és románok által lakott térség volt.

Jelen tanulmány szerzője arra tesz kísérletet, hogy – egyedülálló módon a magyar, illetve szerb (jugoszláv) népszámlálások településsoros adatai segítségével – bemutassa a történelmi Torontál vármegye egykori Antalfalvai járásának etnikai (anyanyelvi-nemzetiségi), illetve vallási statisztikai adatait. Továbbá feladatául tűzte ki, hogy vázlatos áttekintést adjon az egyes „történelmi” települések népesedéstörténetéről is. Mivel a járás túlnyomórészt szerbek és szlovákok, kisebb részben pedig magyarok és románok által lakott területnek számított, a tanulmány inkább az előbbieken említett népcsoportok népesedéstörténetét, illetve statisztikai adatait közli.

I. Az Antalfalvai járás és települései – népesedéstörténeti összefoglaló

Az Antalfalvai járás a történelmi Torontál vármegye – 1878 és 1918 között fennálló – tizenégy

¹ Közvetlenül a trianoni békeszerződés aláírását megelőzően a magyar Szent Korona országainak területe 325 411 km² volt. A legnagyobb „alkotóelem”, a Magyar Királyság területe 282 849 km² kiterjedésű volt. A Magyar Királyság 63 vármegyét és 26 törvényhatósági jogú várost ölelt fel. A második alkotórész a magyar Szent Korona országainak sorában Horvát-Szlavonország volt. Területe 42 541 km²-t tett ki. Területén nyolc vármegye és négy törvényhatósági jogú város helyezkedett el. A harmadik „közjogi alkotóelem” a „corpus separatum”, vagyis „Fiume város és kerülete” volt. Ezt a 21 km² kiterjedésű, speciális jogállású közigazgatási egységet szokták a „laikusok” tévesen a 64. magyar vármegyének tekinteni. EDELÉNYI-SZABÓ DÉNES: *Magyarország közjogi alkotórészeinek és törvényhatóságainak területváltozásai. Különlenyomat a „Magyar Statisztikai Szemle” 1928. (VI.) évfolyamából.* Hornyánszky Viktor Részvénytársaság, Magyar Királyi Udvari Könyvnyomda, Budapest, 1928. 5. p.

² Ha a vármegyék és a hozzájuk kötődő törvényhatósági jogú városok területét összesítenénk – habár nem szokás –, akkor Torontál vármegye az ötödik helyre szorulna vissza a képzeletbeli rangsorban. Ennek oka, hogy a szomszédos Bács-Bodrog vármegye (8834 km²) és a hozzá egykoron kötődött négy törvényhatósági jogú város – Baja, 87 km², Szabadka (Суботица/Subotica), 974 km², Újvidék (Нови Сад/Novi Sad), 159 km², illetve Zombor (Сомбор/Sombor), 308 km², összesen 1528 km² – együttes területe (10 362 km²) meghaladta Torontál vármegye és Pancsova „összevont” területét (10 016 km²).

A történelmi Torontál vármegye területe (1910) a délszláv–román határkorrekció után (1924)¹

Forrás: Magyarország régi térképeken: http://hungary-maps.myhunet.com/images_content/vm54.jpg
(Letöltés ideje: 2017. január 31.)

¹ A térképen szereplő „Jugoszlávia” kifejezés csak 1929. október 3-án lett hivatalosan az ország neve. Addig a délszláv államot Szerb–Horvát–Szlovén Királyságnak hívták. JUHÁSZ JÓZSEF: *Volt egyszer egy Jugoszlávia. A délszláv állam története.* Aula Kiadó, Budapest, 1999. 59., 335., 337. pp.

egykori járása³ közül – az 1910. évi magyar népszámlálás idején – a második legnagyobb kiterjedésű közigazgatási egység volt. Területe: 159 974 katasztrális holdat (920,65 km²) tett ki. Ennél az értéknél csak a Nagybecskereki járás területe volt nagyobb. Az Antalfalvai járás területe a történelmi Torontál vármegye területének 9,3%-át adta.

³ Torontál vármegye a trianoni békeszerződés aláírásáig (1920. június 4.) jogilag fennálló 14 járását 1878-ban létesítették, miután előbb a határőrvidék bizonyos részeit, utóbb pedig az ún. Nagyikindai kiváltságos kerület területét olvasztotta magába Torontál vármegye. A vármegye területén utolsóként létrehozott két járás az Alibunári és a Párdányi járasok voltak. HARASZTHY LAJOS: *Torontál vármegye története 1867-től.* In: Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai. Torontál vármegye.* Országos Monográfia Társaság, Budapest, 1912. 488. p

Az 1910. évi magyar népszámlálás adatai szerint a járás tizenhárom nagyközséget ölelt fel, ezek: a járás székhelye, Antalfalva, továbbá Árkod, Baranda, Csenta, Cserépalja, Farkasd, Nagylajosfalva, Ópáva, Tamáslaka, Torontálsziget, Torontáludvar, Torontálvásárhely, valamint Újzóra. Az egyes „történelmi” települések népesedéstörténetéről hiányosak az információink. Reiszig Ede (1873–1946) magyar történész szerint Baranda feltehetően középkori eredetű. A többi településről jóval későbbi időszakból maradtak ránk adatok. Árkod, Cserépalja, Ópáva, Tamáslaka, Torontálsziget és Torontáludvar a török hódoltság időszakában már létezett. Antalfalva, Csenta, Farkasd, Torontálvásárhely és Újzóra a 18. században keletkezett. A legfiatalabb „történelmi” település, Nagylajosfalva telepítését 1804-ben rendelték el. A trianoni békeszerződés aláírását követően, 1925/1926 körül, egy telepesfalut (Torontálputnok [Путниково/Putnikovo]) is alapítottak a délszlávok az egykori járás területén. Az egykori Antalfalvai járás települései csak 1873-ban, a katonai határőrvidék „polgárosításakor” váltak a történelmi Torontál vármegye részeivé. Ekkor létesítették az Antalfalvai járást is. Korábban a Bánság teljes területe előbb katonai, majd – Mária Terézia magyar és cseh királynő (1740–1780), német-római császárné (1745–1765) döntése értelmében – 1751 és 1778 között katonai és polgári igazgatás alá került. Mária Terézia 1778-ban ünnepélyes esküt tett arra, hogy a Temesi Bánság (Temeschwarer Banat) területét visszaadja Magyarországnak számára, és ott engedélyezi a magyar vármegyei közigazgatás bevezetését. A Bánság területén – 1779-ben – az alábbi közigazgatási egységek alakultak meg:

1. Krassó vármegye, Lugos (Lugoj) székhellyel és 223 településsel;
2. Temes vármegye, Temesvár (Timișoara) székhellyel és 177 településsel;
3. Torontál vármegye, Nagybecskerek (Зрењанин/Zrenjanin) székhellyel és 118 településsel, valamint

Az Antalfalvai járás helységeinek névváltozásai (1880–1910)

Népszámlálás				
	1880	1890	1900	1910
1.	Antalfalva	Antalfalva	Antalfalva	Antalfalva
2.	Jarkovác	Jarkovác	Jarkovác	Árkod
3.	Baránda	Baranda	Baranda	Baranda
4.	Leopoldova	Csente	Csenta	Csenta
5.	A Pancsovai járás adataiban	Czrepaja	Czrepaja	Cserépalja
6.	Farkasdin	Farkasd	Farkasd	Farkasd
7.	Lajosfalva	Lajosfalva	Lajosfalva	Nagylajosfalva
8.	Oppova	Oppova	Oppova	Ópáva
9.	Tomasevátz	Tomasovacz	Tomasevác	Tamáslaka
10.	Szakula	Torontál-Sziget	Torontálsziget	Torontálsziget
11.	Idvor	Idvor	Idvor	Torontáludvar
12.	Debelyácsa	Torontál-vásárhely	Torontálvásárhely	Torontálvásárhely
13.	Uzdin	Ozora	Ozora	Újozora
14.	Albrechtsdorf	–	–	–
15.	Perlasz	A Nagybecskereki járás adataiban		
16.	Rudolszgnad	A Nagybecskereki járás adataiban		

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

4. az Udvari Haditanács (Hofkriegsrat) alá tartozó határőrvidék (1779–1873).⁴

A bánsági határőrvidék alapjait már a 18. század elején kiépítették. Az 1750 körül a megszűntetett tiszai és marosi határőrvidékek területéről elvándorolt szerbek jelentős része a Nagyikindai kiváltságos kerületben,⁵ valamint a Bánság déli részein – így Antalfalva környékén – tovább folytathatta katonáskodó életmódját. A „bánsági végvidék” területe előbb (1779 és 1838 között) két, majd (1838 és 1873 között) három részre tagolódott:

- német-bánsági határőrezred, Pancsova (Панчево/Pančevo) székhellyel, továbbá
- oláh-illír bánsági határőrezred, Karánsebes (Caransebeș) székhellyel.

Az előbbieken említett két ezred bizonyos területeiből 1838-ban létesítették – a két ezred között földrajzilag elhelyezkedő – ún. illír-bánsági zászlóalj (1845-től ezredet), amelynek székhelye Fehértemplom (Бела Црква/Bela Crkva) városa volt.⁶

Az Antalfalvai járás tizenhárom történelmi települése – a katonai határőrvidék fennállása idején – mindvégig a német-bánsági határőrezred tartozéka volt. A *Határ állomások a Német Bánsági Határezred területén* című – 1864-ben kiadott – térkép szerint a német-bánsági határőrezred tizenkét századra (Compagnie), illetve az ezred központjára (Grenz-Comunität), Pancsova városára tagolódott. A térkép szerint Csenta és Farkasd az első, Tamáslaka

⁴ GYÉMÁNT RICHÁRD: *Nemzetiségi és felekezeti viszonyok a Bánság területén (különös tekintettel a 18. századi betelepítésekre)*. In: KATONA TAMÁS – KOVACSICSNÉ NAGY KATALIN – LACZKA ÉVA ZITA (szerk.): *Vavró István, a tudós és pedagógus: Ünnepi kötet dr. Vavró István professzor 80. születésnapjára*. Magyar Statisztikai Társaság. Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest–Győr, 2016. 27–39. pp.

⁵ A Nagyikindai kiváltságos kerület egy szerb önkormányzattal rendelkező, jórészt szerbek által lakott terület volt a Tisza folyó bal partján, Nagyikinda (Кикинда/Kikinda) központtal és annak környékén. A speciális jogállású terület fennállása 1774 és 1876 közé tehető. DIÓS ISTVÁN (főszerk.) – VICZIÁN JÁNOS (szerk.): *Magyar Katolikus Lexikon. IX. kötet (Meszr–Olt)*. Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2004. 212. p., GYÉMÁNT RICHÁRD: *Nemzetiségi és felekezeti viszonyok a Nagyikindai Kiváltságos Kerületben*. In: HOMOKI-NAGY MÁRIA (szerk.): *Forum. Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica*. IV. évfolyam, 1. szám. Szeged, 2014. 69–97. pp.

⁶ FÉNYES ELEK: *Magyarországnak, 's a' hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapotja statistikai és geographiai tekintetben. VI. kötet. Katonai Végvidék*. Trattner-Károlyi Tulajdona. Pest, 1840. 200–206. pp.

Az Antalfalvai járás anyanyelvi adatai (1880–1910)^{II}

Népszámlálás	Anyanyelv								
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Ruszin	Horvát	Szerb	Egyéb
1880	43 704	4465	4183	7404	5242	–	20 477		114+1819
1890	45 787	5263	2121	8104	5755	2	472	23 899	171
1900	46 019	5529	2378	8338	5416	–	191	24 035	132
1910	47 044	5957	1849	8623	5442	–	365	24 530	278

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

Az Antalfalvai járás vallási adatai (1880–1910)

Népszámlálás	Vallás						
	Összesen	Római katolikus	Ortodox	Ágostai hitvallású evangélikus	Református	Izraelita	Egyéb
1880	43 704	5496	25 948	7725	4171	302	62
1890	45 787	3101	29 381	8018	4610	316	361
1900	46 019	3547	28 896	8147	4622	357	450
1910	47 044	3361	29 633	8736	4428	318	568

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

^{II} Az 1880. évi magyar népszámlálás még együtt közölte a horvátokra és a szerbekre vonatkozó anyanyelvi adatokat „horvát-szerb” megjelölés alatt. Az egyéb kategóriánál az első érték az egyéb anyanyelvűeket, a második pedig a beszélni nem tudó népességet jelölte. Az Antalfalvai járás esetében az első érték (114 fő) az egyéb hazai (93 fő) és az egyéb külföldi (21 fő) anyanyelvűek adataiból tevődött össze.

a második, Baranda és Ópáva a harmadik, Torontálsziget és Torontáludvar az ötödik, Árkod és Újzora a hatodik, Antalfalva, Nagylajosfalva és Torontálvásárhely a hetedik, Cserépalja pedig a nyolcadik század területéhez tartozott.

Ahogy azt már említettük, a katonai határőrvidék „polgárosításakor” – 1873-ban – létrehozták az Antalfalvai járást, amely – az 1880. évi magyar népszámlálás adatai szerint – még tizenöt településnek adott otthont. Ezek a korábban említett helységek, Cserépalja kivételével, továbbá az Antalfalvai járáshoz tartoztak még Perlasz, Rudolfsnad, valamint Albrechtsdorf települések is. Cserépalja akkoriban még a Pancsovai járás része volt, de az 1890. évi magyar népszámlálás idején már az Antalfalvai járáshoz tartozott.

Az 1880. évi magyar népszámlálás idején a járáshoz tartozott Albrechtsdorf is, amelyet a Duna folyam áradásai többször elmostak, végül a helység feloszlott; területe Ópávához került. Ugyancsak a járás részei voltak a szerb több-

ségű Perlasz (Перлез/Perlez), illetve a német ajkú Rudolfsnad – Rezsőháza (Книћанин/Knićanin) – is, ezeket később a Nagybecskerek-i járás területéhez sorolták át. Az 1890., az 1900. és 1910. évi magyar népszámlálások idején ugyanaz a tizenhárom nagyközség alkotta az Antalfalvai járás területét.

A járás területe anyanyelvi tekintetben meglehetősen heterogén volt. Az 1910. évi magyar népszámlálás „eszmei időpontjában” 47 044 fő élt a járás területén, ebből a többség (52,1%) szerb anyanyelvű személy volt. Őket követte a szlovákság (18,3%), továbbá a magyarság (12,7%), majd a románság (11,6%), végül a német anyanyelvűek (3,9%). Az egyéb anyanyelvűek száma (643 fő) és aránya (1,4%) a járás területén elenyésző volt; jobbára a horvátok tartoztak ebbe a kategóriába.⁷

A települések anyanyelvi tekintetben viszonylag markánsan elkülönültek egymástól. Jobbára szerbek által lakott települések voltak: Árkod,

⁷ A magyar Szent Korona országainak 1910. évi népszámlálása. I. A népesség főbb adatai. Községek és népesebb puszták, telepek szerint. Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1912. 364–365. pp. (A továbbiakban: Népszámlálás 1910)

A magyarul beszélni, illetve az írni és olvasni tudó népesség száma és aránya településenként (1910)

Település	„Magyarul beszélni tud”		„Ír és olvas”	
	Fő	%	Fő	%
Antalfalva	1151	23,2	3697	74,4
Árkod	200	6,6	1521	50,4
Baranda	71	3,7	978	51,2
Csenta	191	6	1505	47,3
Cserépalja	320	6,5	2760	55,8
Farkasd	107	5,7	908	48,4
Nagylajosfalva	669	15,7	3248	76,1
Ópáva	480	11,2	2075	43
Tamászlaka	229	8,4	1420	52,1
Torontálsziget	228	7,8	1392	47,7
Torontáludvar	83	3,8	1205	55,4
Torontálvásárhely	5053	97,6	3971	76,7
Újzóra	302	5,4	2070	37,1
Összesen	9084	19,3	26 748	56,9

Forrás: Népszámlálás 1910, 1912. 365., 373. pp.

Baranda, Csenta, Cserépalja, Farkasd, Ópáva, Tamászlaka, Torontálsziget és Torontáludvar. A szlovákok a járás székhelyén, Antalfalván, továbbá Nagylajosfalván képeztek többséget. A magyarok és a románok egy-egy településen alkottak domináns népcsoportot; az előbbieket Torontálvásárhelyen, az utóbbiak pedig Újzozorán. Kisebb magyar közösségek éltek a szlovák többségű Antalfalván, illetve a túlnyomórészt román ajkú Újzozorán, valamint a szerb ajkú Csentán és Ópáván is. A szerbek kisebb számban éltek a zömében magyarok lakta Torontálvásárhelyen. Az elenyésző számú német anyanyelvű népesség jobbára a szerb többségű Ópáván élt. Kisebb számban viszont Antalfalván, továbbá Árkodon, Tamászlakán, Torontálszigeten, valamint Torontálvásárhelyen és Újzozorán is előfordult.⁸

Vallási tekintetben – 1910-ben – az Antalfalvai járás területén a népesség körében ortodox többséget találunk. A javarészt a szerb és román ortodox egyházakhoz tartozó népesség az Antalfalvai járás lakosságának 63%-át tette ki. A második legjelentősebb vallás – a szlovákoknak köszönhetően – az ágostai hitvallású evangélikus volt (18,6%). Őket – harmadik helyen, főképp

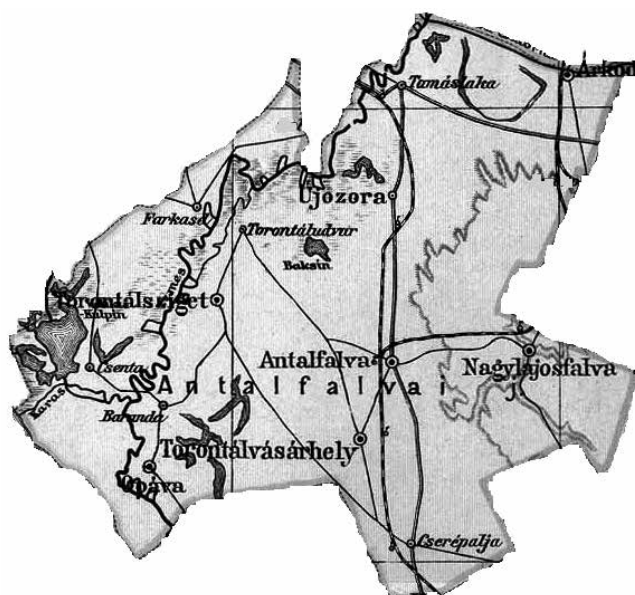
a torontálvásárhelyi magyarságnak köszönhetően – a református (9,4%) követte. Jobbára a németek, illetve kisebb részben a magyarság és a horvátok soraiból kerültek ki a negyedik legjelentősebb vallás képviselői, a római katolikusok (7,1%). A többi felekezet híveinek száma (886 fő) és aránya (1,9%) elenyésző volt.⁹

Az Antalfalvai járás területén 1910-ben 9084 fő, azaz a teljes népesség 19,3%-a beszélt magyarul. Az 1910. évi magyar népszámlálás szerint a járások „rangsorában” az utolsó előtti, azaz a 13. helyet szerezte meg. Ennél kedvezőtlenebb értéket csak a jobbára román, illetve szerb, kisebb részben pedig szlovák anyanyelvűek által lakott Alibunári járás népessége mutatott. (Ott mindössze 2367 fő, azaz a teljes népesség 8,1%-a beszélt magyarul.) Az Antalfalvai járás területén Torontálvásárhely túlnyomórészt magyar anyanyelvű népessége természetesen „felülreprezentált” volt a magyar nyelv ismerete tekintetében.

Az írni és olvasni tudás statisztikáját tekintve az Antalfalvai járás területén 26 748 fő – a népesség 56,9%-a – tudott írni és olvasni. A tizen-

⁸ Népszámlálás 1910, 1912. 364–365. pp.

⁹ Népszámlálás 1910, 1912. 364–365. pp.

Az Antalfalvai járás térképe

Forrás: KOGUTOWICZ MANÓ: *Torontál vármegye térképe. Kiadott a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minister úr megbízásából.* Kiadja a Magyar Földrajzi Intézet Rt., Budapest, 1905 – alapulvételével saját szerkesztés.

négy járás rangsorát tekintve az Antalfalvai járás a hatodik helyen végzett, a Perjámosi (62,1%), a Zsombolyai (60,8%), a Csenei (60,2%), továbbá a Pancsovai (58,3%) és a Nagyszentmiklósi járások (58,1%) értékei után. Az Antalfalvai járáson belül a túlnyomórészt magyar anyanyelvűek által lakott Torontálvásárhelyen, továbbá a jobbára szlovákok által lakott Antalfalván, illetve Nagylajosfalván messze az átlag feletti volt az írni és olvasni tudó népesség aránya.¹⁰

A trianoni békeszerződés az egykori Antalfalvai járás teljes területét elcsatolta Magyarországtól, a térség egészében a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság, majd 1929-től Jugoszlávia része lett. Napjainkban az egykori járás települései Szerbiához tartoznak.

¹⁰ Népszámlálás 1910, 1912. 365, 373. pp.

¹¹ Aradi a történelmi múltban két települést alkotott. Alsóaradi, jobbára szerbek, Felsőaradi (Slovenský Aradáč) inkább szlovákok által lakott helység volt.

¹² REISZIG EDE: *Torontál vármegye községei.* In: Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai. Torontál vármegye.* Országos Monográfia Társaság, Budapest, 1912, 19–20. pp. (A továbbiakban: REISZIG 1912)

¹³ Ковачица. Српска Православна Епархија банатска. A Bánati Szerb Ortodox Helytartóság honlapja: <http://www.eparhijabanatska.rs/parohije/crepajsko-namesnistvo/kovacica/> (Letöltés ideje: 2024. május 29.)

II. Az Antalfalvai járás települései a főbb statisztikai adatok tükrében

II. 1. Antalfalva, a járás székhelye

Antalfalva (németül: Kowatschitza, románul: Covăcița, szerbül: Ковачица/Kovačica, szlovákul: Kovačica) a történelmi Torontál vármegye egykori Antalfalvai járásának székhelye volt.

A mai települést viszonylag későn, a 18. század közepén alapították. A tiszai és marosi határőrvidék felosztása (1751) után feltehetően szerb határőrök és családtagjaik telepedtek le a területen. 1767 körül, a német-bánsági határőrezred kialakításakor annak egyik századszékhelyévé jelölték ki. Ekkor lett a – korábban Kovaschitza nevű – település neve Antalfalva. A német-bánsági határőrezred hetedik századát Antalfalva, Nagylajosfalva és Torontálvásárhely alkotta.

A helység életében új korszak kezdődött, amikor 1783 körül előbb Écskáról (Ечка/Ечка) és Aradiból (Арадац/Aradac),¹¹ majd 1801 és 1803 között a felvidéki Árva és Trencsén, valamint az alföldi Békés vármegyéből ágostai hitvallású evangélikus szlovákok költöztek a faluba.¹² A település lakosságát 1849-ben és 1893-ban a kolera tizedelte meg. Antalfalva 1873-ig a német-bánsági határőrezred területéhez tartozott, majd Torontál vármegye részeként az Antalfalvai járás székhelye lett.

A település szlovák lakói az ágostai hitvallású evangélikus egyházhoz tartoznak. Evangélikus templomuk építését 1828-ban fejezték be.

A településen élő szerbek a szerb ortodox egyház tagjai. A szerb pravoszláv templom jelenleg építés alatt áll. Titulusa: Védelmeső és közbenjáró Szűz Mária (Покрова Пресвете Богородице/Pokrova Presvete Bogorodice).¹³

Kitekintésként jegyezzük meg, hogy napjainkban Antalfalva városi jellegű település, továbbá – a nyolc helységet számláló – Antalfalva község (Општина Ковачица/Opština Kovačica) központja. Népességszáma 1910 és 2022 között – jelen-

Antalfalva nagyközség anyanyelvi adatai (1880–1910)^{III.}

Népszámlálás	Anyanyelv								
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Ruszin	Horvát	Szerb	Egyéb
1880	3738	104	110	3342	15	–	20		16+131
1890	4271	127	121	3984	23	–	–	13	3
1900	4546	212	117	4141	11	–	1	19	45
1910	4969	329	103	4417	21	–	1	23	75

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

III. Az 1880. évi magyar népszámlálás még együtt közölte a horvátokra és a szerbekre vonatkozó anyanyelvi adatokat „horvát-szerb” megjelölés alatt. Az egyéb kategóriánál az első érték az egyéb anyanyelvűeket, a második pedig a beszélni nem tudó népességet jelölte. Antalfalva esetében az első érték (16 fő) az egyéb hazai (13 fő) és az egyéb külföldi (3 fő) anyanyelvűek adataiból tevődött össze.

Antalfalva nagyközség vallási adatai (1880–1910)

Népszámlálás	Vallás						
	Összesen	Római katolikus	Ortodox	Ágostai hitvallású evangélikus	Református	Izraelita	Egyéb
1880	3738	110	52	3479	42	36	19
1890	4271	128	43	3984	32	58	26
1900	4546	167	28	4143	69	85	54
1910	4969	226	84	4301	74	75	209

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

Antalfalva etnikai adatai (1921–2022)

Év	Nemzetiség							
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Horvát	Szerb	Egyéb
1921	Nincs adat.							
1931	Nincs adat.							
1948	6359	Nincs adat.						
1953	6674	41	Nincs adat.	6111	6	20	333	Nincs adat.
1961	6990	48	Nincs adat.			13	297	Nincs adat.
1971	7119	23	Nincs adat.			18	312	Nincs adat.
1981	7357	23	Nincs adat.			14	364	Nincs adat.
1991	7426	21	4	6337	25	9	427	603
2002	6764	34	2	5697	23	9	558	441
2011	6259	34	Nincs adat.	5142	28	13	593	Nincs adat.
2022	5398	28	Nincs adat.	4130	24	4	615	Nincs adat.

Megjegyzés: A „Nincs adat.” megjegyzés esetén adatvédelmi szempontok miatt – három fő alatt – nem közölték a statisztikai adatokat, ezért – és más, a tanulmányban nem feltüntetett nemzetiségek hasonló adatainak hiánya miatt – az „Egyéb” kategória értékeit sem lehet pontosan meghatározni. Az 1991 és 2022 közötti népszámlálások esetében az „Egyéb” kategóriába az „Ismeretlen”, a „Nem nyilatkozott”, illetve a „Regionális hovatartozás” kategóriák adatai is beleértendőek. Forrás: Population statistics of Eastern Europe & Former USSR: <http://pop-stat.mashke.org/#serbia> (Letöltés ideje: 2024. május 29.)

Árkod nagyközség anyanyelvi adatai (1880–1910)^{IV.}

Népszámlálás	Anyanyelv								
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Ruszin	Horvát	Szerb	Egyéb
1880	2826	22	190	7	34	–	2444		3+126
1890	3013	36	227	2	31	–	6	2677	34
1900	3009	70	275	4	34	–	9	2615	2
1910	3019	54	313	4	14	–	6	2602	26

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

^{IV.} Az 1880. évi magyar népszámlálás még együtt közölte a horvátokra és a szerbekre vonatkozó anyanyelvi adatokat „horvát-szerb” megjelölés alatt. Az egyéb kategóriánál az első érték az egyéb külföldi anyanyelvűeket, a második pedig a beszélni nem tudó népességet jelölte.

Árkod nagyközség vallási adatai (1880–1910)

Népszámlálás	Vallás						
	Összesen	Római katolikus	Ortodox	Ágostai hitvallású evangélikus	Református	Izraelita	Egyéb
1880	2826	200	2601	7	6	12	–
1890	3013	265	2737	1	5	5	–
1900	3009	313	2632	10	13	23	18
1910	3019	253	2637	101	14	12	2

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

Árkod etnikai adatai (1921–2022)

Év	Nemzetiség							
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Horvát	Szerb	Egyéb
1921	Nincs adat.							
1931	Nincs adat.							
1948	2936	Nincs adat.						
1953	3035	176	Nincs adat.	8	69	10	2636	Nincs adat.
1961	2963	167	Nincs adat.			6	2633	Nincs adat.
1971	2624	206	Nincs adat.			9	2176	Nincs adat.
1981	2291	197	Nincs adat.			8	1761	Nincs adat.
1991	2155	171	30	21	76	2	1620	235
2002	1817	158	26	19	104	3	1386	121
2011	1505	103	20	14	98	Nincs adat.	1157	Nincs adat.
2022	1275	50	7	10	96	Nincs adat.	935	Nincs adat.

Megjegyzés: A „Nincs adat.” megjegyzés esetén adatvédelmi szempontok miatt – három fő alatt – nem közölték a statisztikai adatokat, ezért – és más, a tanulmányban nem feltüntetett nemzetiségek hasonló adatainak hiánya miatt – az „Egyéb” kategória értékeit sem lehet pontosan meghatározni. Az 1991 és 2022 közötti népszámlálások esetében az „Egyéb” kategóriába az „Ismeretlen”, a „Nem nyilatkozott”, illetve a „Regionális hovatartozás” kategóriák adatai is beleértendők. Forrás: Population statistics of Eastern Europe & Former USSR: <http://pop-stat.mashke.org/#serbia> (Letöltés ideje: 2024. május 29.)

tősebb ingadozásokkal – 8,6%-kal növekedett. Azonban érdemes kiemelni, hogy a településen 1991-ben éltek a legtöbben, azóta itt is folyamatosan fogy a népesség száma. Az egykori Jugoszlávia széthullása (1991) és az azóta fennálló gazdasági „kihívások” Antalfalván és környékén is érzetik hatásukat. Habár a már városi címmel rendelkező településen agilis, összetartó szlovák közösség él, amely még – akárcsak a község (Opština Kovačica) népessége körében – masszívan tartja a többségét, látható a számbeli visszaesés.

II. 2. Árkod

Árkod (németül: Jarkovatz, románul: Iarcovăț, szerbül: Јарковац/Jarkovac) a történelmi Torontál vármegye egykori Antalfalvai járásának székhelyétől, Antalfalvától északkeletre elhelyezkedő település.

A helységet a török hódoltság időszakában létesítették, ennek pontos idejéről viszont nincsenek értesüléseink. Első lakosai szerbek voltak. A török kiűzésének időszakában, 1717-ben – Jankováz néven – szerepelt a kincstári összeírásban, 14 lakott házzal. Ezt követően az 1723–1725. évi gróf Mercy-féle térképen is a lakott helyek között tüntették fel. Az osztrák adminisztráció 1768 és 1770 között, a bánági katonai határőrvidék szervezésekor a német-bánági határőrezred területéhez sorolta.

Az 1848/1849. évi forradalom és szabadságharc idején, 1848. december 15-én éjjel rendkívül heves harc bontakozott ki a falu birtoklásáért a magyarok és a szerbek között. Damjanich János (1804–1849) honvéd alezredes (később tábornok) dandárjával még 1848. december 14-én bevonult a községbe, a szerb lakosság látszólag barátsággal fogadta a magyarokat. Azonban a helybeliek titokban értesítették a Tamáslakán álmórázó szerb felkelőket.

A Stevan Petrović Knićanin (1807–1855) által vezetett szerb sereg éjszaka megrohanta a falut, de a honvédek véres harcok árán visszaverték a támadást. A halálos áldozatok között közel háromszáz honvédet találunk, de a szerb felkelők soraiban még nagyobb volt a veszteség, leg-

alább hétszáz fő. Az igazi szörnyűség azonban csak ezután következett, másnap a magyar honvédsereg, megtorolván az árulás miatti sérelmet, a falu egész népességét – a gyermekek kivételével – felkoncolta, a helységet pedig felgyújtotta.¹⁴

Árkodot a német-bánági határőrezred szervezésekor annak hatodik századába sorolták be, a túlnyomórészt román anyanyelvűek által lakott Újözorával egyetemben. A határőrvidék „polgárosítását” (1873) követően a település Torontál vármegye Antalfalvai járásának része lett.

A település szerb lakói a szerb ortodox egyházhoz tartoznak. Az „új”, szerb ortodox templomot 1850-ben építették, és Urunk mennybementele (Вазнесења Господњег/Vaznesenja Gospodnjeg) tiszteletére szentelték fel.¹⁵ Ünnepnapiját az ortodox liturgia szerint augusztus 19-én tartják. A liturgikus nyelve a szerb. A település határában, a Számos (Самош/Samoš) felé vezető út közelében egy 1904-ben épített, Urunk színeváltozása tiszteletére felszentelt szentkút (Vodica) is található.

A napjainkban a Torontálszécsány községhez (Општина Сечањ/Opština Sečanj) tartozó Árkod népességszáma 1910 és 2022 között jelentős mértékben csökkent. Egy bő évszázad alatt népességének 57,8%-át veszítette el. Különösen a délszláv háború kirobbanása (1991) óta gyorsult fel a falu népességének fogyása.

Érdekességként jegyezzük meg, hogy Szabó Magda *Abigél* című regényének cselekménye Árkodon játszódik, amely azonban fikatív település, nem azonos a bánáti, jórészt szerbek által lakott helységgel.

II. 3. Baranda

Baranda (németül: Baranda, románul: Băranda, szerbül: Баранда/Baranda) a történelmi Torontál vármegye egykori Antalfalvai járásának székhelyétől, Antalfalvától nyugatra elhelyezkedő település.

A helység feltehetően középkori eredetű, Pesty Frigyes (1823–1889) történész az egykor Keve vármegyéhez tartozó Berend településsel azonosította. (Ebből kifolyólag Baranda lehet az egykori Antalfalvai járás legrégebbi települése.)

¹⁴ REISZIG 1912, 20–21. pp.

¹⁵ Јарковац, Српска Православна Епархија банатска. A Bánáti Szerb Ortodox Helytartóság honlapja: <http://www.eparhijabanatska.rs/parohije/secansjsko-namesnistvo/jarkovac/> (Letöltés ideje: 2024. május 29.)

A helység több középkori birtokosáról maradt ránk adat. A falu a török időben elpusztulhatott.¹⁶ Az 1723–1725. évi gróf Mercy-féle térképen lakatlan helyként tüntették fel. Fél évszázad múlva, a német-bánsági határőrvidék szervezésekor

szerb határőrök és családtagjaik vették birtokukba. Néhány évvel később – az 1770-es években – további szerb családok költöztek a faluba a Nagykikindai kiváltságos kerület területéről.¹⁷ Barandát a német-bánsági határőrezred harma-

Baranda nagyközség anyanyelvi adatai (1880–1910)^v.

Népszámlálás	Anyanyelv								
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Ruszin	Horvát	Szerb	Egyéb
1880	1860	10	60	1	1	–	1717		71
1890	2027	19	57	–	–	–	–	1949	2
1900	1915	8	44	4	4	–	2	1853	–
1910	1911	22	40	5	1	–	–	1824	19

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

^v. Az 1880. évi magyar népszámlálás még együtt közölte a horvátokra és a szerbekre vonatkozó anyanyelvi adatokat „horvát-szerb” megjelölés alatt. Az egyéb kategóriánál az érték a beszélni nem tudó népességet jelölte.

Baranda nagyközség vallási adatai (1880–1910)

Népszámlálás	Vallás						
	Összesen	Római katolikus	Ortodox	Ágostai hitvallású evangélikus	Református	Izraelita	Egyéb
1880	1860	52	1789	1	–	15	3
1890	2027	63	1945	–	1	8	10
1900	1915	43	1850	11	6	1	4
1910	1911	42	1784	19	9	–	57

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

Baranda etnikai adatai (1921–2022)

Év	Nemzetiség							
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Horvát	Szerb	Egyéb
1921	Nincs adat.							
1931	Nincs adat.							
1948	1917	Nincs adat.						
1953	1934	12	Nincs adat.	8	4	18	1872	Nincs adat.
1961	1841	9	Nincs adat.			19	1794	Nincs adat.
1971	1671	11	Nincs adat.			7	1615	Nincs adat.
1981	1656	9	Nincs adat.			15	1513	Nincs adat.
1991	1690	8	2	3	1	14	1515	147
2002	1648	13	–	5	4	10	1542	74
2011	1544	8	Nincs adat.	Nincs adat.	Nincs adat.	7	1354	Nincs adat.
2022	1399	10	Nincs adat.	6	9	6	1174	Nincs adat.

Megjegyzés: A „Nincs adat.” megjegyzés esetén adatvédelmi szempontok miatt – három fő alatt – nem közölték a statisztikai adatokat, ezért – és más, a tanulmányban nem feltüntetett nemzetiségek hasonló adatainak hiánya miatt – az „Egyéb” kategória értékeit sem lehet pontosan meghatározni. Az 1991 és 2022 közötti népszámlálások esetében az „Egyéb” kategóriába az „Ismeretlen”, a „Nem nyilatkozott”, illetve a „Regionális hovatartozás” kategóriák adatai is beleértendők. Forrás: Population statistics of Eastern Europe & Former USSR: <http://pop-stat.mashke.org/#serbia> (Letöltés ideje: 2024. május 29.)

¹⁶ REISZIG 1912, 21. p.

¹⁷ REISZIG 1912, 21. p.

dik századába sorolták be, annak székhelyével, Ópávával együtt. Majd a katonai határőrvidék felszólata, „polgárosítása” után, 1873-ban a történelmi Torontál vármegye Antalfalvai járásába sorolták be.

A település szerb lakói a szerb ortodox egyházhoz tartoznak. Az „új”, szerb pravoszláv templomot 1814-ben építették, és Szent Miklós (Светог оца Николаја/Svetog oca Nikolaja) tiszteletére szentelték fel. Ünnepnepját május 22-én tartják. A liturgikus nyelve a szerb.¹⁸ A település mellett egy szentkút is található.

Baranda napjainkban – az Opávát, továbbá Szekerényt (Сефкерин/Sefkerin), valamint Torontálszigetet is tömörítő – Opáva község (Општина Опово/Opština Opovo) települése. A helység 1910 és 2022 között népességének 26,8%-át veszítette el. A népesség fogyása a 20. század közepétől folyamatos.

II. 4. Csenta

Csenta (németül: Tschenta, románul: Centa, illetve Țenta, szerbül: Чента/Čenta) a történelmi Torontál vármegye egykori Antalfalvai járásának székhelyétől, Antalfalvától nyugatra elhelyezkedő település.

A helység – eredeti nevén Czenta – a 18. század közepén létesült. Első szerb lakosai 1753-ban az idevándorló tiszai és marosi határőrökből és családtagjaikból kerültek ki. A megtelepedett szerbek 1760-ban megváltoztatták a falu nevét, új neve Leopoldova lett. A 18. század második felében – 1768 és 1770 között – újabb szerb határőrcsaládok telepedtek le itt. Őket további betelepülők követték, előbb a Nagyikindai kiváltságos kerületből (1775–1778), illetve utóbb Écskáról (1802) is.¹⁹

A falu a német-bánsági határőrezred részeként a Perlasz székhelyű első század települése volt – Perlasszal és Farkasddal egyetemben. Csenta a katonai határőrvidék „polgárosítását”

követően, 1873-ban a történelmi Torontál vármegye Antalfalvai járásának része lett. Jelenlegi magyar nevét 1888-ban kapta.

A település szerb lakói a szerb ortodox egyházhoz tartoznak. Az „új”, szerb pravoszláv templomot 1820-ban építették, és Szent György (Свети великомученик Георгије/Sveti Velikomučenik Georgije) tiszteletére szentelték fel.²⁰ Ünnepnepját – a pravoszláv „kalendárium” szerint – május 6-án tartják. A liturgikus nyelve a szerb. A településen egy ortodox szentkút is található.

Csenta jelenleg Nagybecskerek község (Општина Зрењанин/Opština Zrenjanin) legdélebben fekvő települése. A helység népességszáma az 1910. évi magyar népszámlálástól számítva viszonylag stagnált, utóbb visszaesett. Több mint száz év alatt, 1910 és 2022 között a falu népességszámának 17,5%-át veszítette el.

II. 5. Cserépalja

Cserépalja (németül: Czrepaja, románul: Cerepalia, szerbül: Црепaja/Crepaja) a történelmi Torontál vármegye egykori Antalfalvai járásának székhelyétől, Antalfalvától délre elhelyezkedő település.

Cserépalja már a török hódoltság alatt is létezett, azonban korábbi múltjáról már nincsenek biztos információink. A török hódoltság időszakából származik például az a kőkút, amely a faluban található. A török korszak végére a település elnéptelenedett. A helységet 1750-től kezdve a dél-magyarországi bérlők társasága bérelte: mint Mala Czrepaja és Welika Czrepaja nevű pusztákat.²¹ A falu újranépesítése báró Engelshofen Ferencz Lipót (1692–1761) altábornagy, bánsági kormányzó (1740–1753) nevéhez fűződik, aki 1752-ben száz szerb határőrcsaládot telepített ide, őket később újabb szerb telepek követték, főképp a környékbeli helységekből. Idővel a német-bánsági határőrezred nyolcadik századának székhelye lett. A faluban 1866-ban,

¹⁸ Баранда. Српска Православна Епархија банатска. А Банати Серб Ортодох Хелитартосаг honlapja: <http://www.eparhijabanatska.rs/parohije/opovsko-namesnistvo/baranda/> (Letöltés ideje: 2024. május 29.)

¹⁹ REISZIG 1912, 36. p.

²⁰ Чента. Српска Православна Епархија банатска. А Банати Серб Ортодох Хелитартосаг honlapja: <http://www.eparhijabanatska.rs/parohije/perlesko-namesnistvo/centa/> (Letöltés ideje: 2019. április 10.)

²¹ REISZIG 1912, 36. p.

Csenta nagyközség anyanyelvi adatai (1880–1910)^{VI.}

Népszámlálás	Anyanyelv								
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Ruszin	Horvát	Szerb	Egyéb
1880	2377	20	78	1	1	–	2190		2+85
1890	2706	31	102	4	–	–	14	2549	6
1900	2920	47	59	1	7	–	4	2802	–
1910	3179	102	69	7	–	–	1	2985	15

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

^{VI.} Az 1880. évi magyar népszámlálás még együtt közölte a horvátokra és a szerbekre vonatkozó anyanyelvi adatokat „horvát-szerb” megjelölés alatt. Az egyéb kategóriánál az első érték az egyéb anyanyelvűeket, a második pedig a beszélni nem tudó népességet jelölte. Csentá esetében az első érték (2 fő) az egyéb hazai (1 fő) és az egyéb külföldi (1 fő) anyanyelvűek adataiból tevődött össze.

Csentá nagyközség vallási adatai (1880–1910)

Népszámlálás	Vallás						
	Összesen	Római katolikus	Ortodox	Ágostai hitvallású evangélikus	Református	Izraelita	Egyéb
1880	2377	94	2258	1	–	24	–
1890	2706	169	2515	–	1	21	–
1900	2920	130	2779	–	–	11	–
1910	3179	173	2953	12	10	14	17

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

Csentá etnikai adatai (1921–2022)

Év	Nemzetiség							
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Horvát	Szerb	Egyéb
1921	Nincs adat.							
1931	Nincs adat.							
1948	3293	Nincs adat.						
1953	3298	20	Nincs adat.	–	4	60	3172	Nincs adat.
1961	3182	25	Nincs adat.			30	3080	Nincs adat.
1971	3224	10	Nincs adat.			29	3055	Nincs adat.
1981	3192	21	Nincs adat.			14	2949	Nincs adat.
1991	3001	10	1	1	2	11	2786	190
2002	3119	6	5	3	2	14	2969	120
2011	3050	10	Nincs adat.	Nincs adat.	Nincs adat.	7	2845	Nincs adat.
2022	2622	7	Nincs adat.	Nincs adat.	Nincs adat.	7	2465	Nincs adat.

Megjegyzés: A „Nincs adat.” megjegyzés esetén adatvédelmi szempontok miatt – három fő alatt – nem közölték a statisztikai adatokat, ezért – és más, a tanulmányban nem feltüntetett nemzetiségek hasonló adatainak hiánya miatt – az „Egyéb” kategória értékeit sem lehet pontosan meghatározni. Az 1991 és 2022 közötti népszámlálások esetében az „Egyéb” kategóriába az „Ismeretlen”, a „Nem nyilatkozott”, illetve a „Regionális hovatartozás” kategóriák adatai is beleértendők. Forrás: Population statistics of Eastern Europe & Former USSR: <http://pop-stat.mashke.org/#serbia> (Letöltés ideje: 2024. május 29.)

Cserépalja nagyközség anyanyelvi adatai (1880–1910)^{VII.}

Népszámlálás	Anyanyelv								
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Ruszin	Horvát	Szerb	Egyéb
1880	4743	28	94	23	45	–	4287		35+231
1890	4893	36	83	25	28	–	1	4666	54
1900	4925	53	56	16	8	–	6	4754	32
1910	4949	43	64	4	10	–	–	4711	117

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

VII. Az 1880. évi magyar népszámlálás még együtt közölte a horvátokra és a szerbekre vonatkozó anyanyelvi adatokat „horvát-szerb” megjelölés alatt. Az egyéb kategóriánál az első érték az egyéb anyanyelvűeket, a második pedig a beszélni nem tudó népeiséget jelölte. Cserépalja esetében az első érték (35 fő) az egyéb hazai (33 fő) és az egyéb külföldi (2 fő) anyanyelvűek adataiból tevődött össze.

Cserépalja nagyközség vallási adatai (1880–1910)

Népszámlálás	Vallás						
	Összesen	Római katolikus	Ortodox	Ágostai hitvallású evangélikus	Református	Izraelita	Egyéb
1880	4743	85	4582	55	15	5	1
1890	4893	67	4727	33	29	13	24
1900	4925	71	4766	10	49	11	18
1910	4949	61	4837	20	13	10	8

Forrás: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 1880–1910 közötti magyar népszámlálások.

Cserépalja etnikai adatai (1921–2022)

Év	Nemzetiség							
	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Horvát	Szerb	Egyéb
1921	Nincs adat.							
1931	Nincs adat.							
1948	4641	Nincs adat.						
1953	4914	28	Nincs adat.	13	7	22	4513	Nincs adat.
1961	5516	32	Nincs adat.			27	5229	Nincs adat.
1971	5289	25	Nincs adat.			18	4963	Nincs adat.
1981	5369	23	Nincs adat.			17	4680	Nincs adat.
1991	5128	23	–	34	6	5	4461	599
2002	4855	31	–	35	4	7	4280	498
2011	4364	24	Nincs adat.	26	15	4	3810	Nincs adat.
2022	3866	27	Nincs adat.	25	18	6	3226	Nincs adat.

Megjegyzés: A „Nincs adat.” megjegyzés esetén adatvédelmi szempontok miatt – három fő alatt – nem közölték a statisztikai adatokat, ezért – és más, a tanulmányban nem feltüntetett nemzetiségek hasonló adatainak hiánya miatt – az „Egyéb” kategória értékeit sem lehet pontosan meghatározni. Az 1991 és 2022 közötti népszámlálások esetében az „Egyéb” kategóriába az „Ismeretlen”, a „Nem nyilatkozott”, illetve a „Regionális hovatartozás” kategóriák adatai is beleértendő. Forrás: Population statistics of Eastern Europe & Former USSR: <http://pop-stat.mashke.org/#serbia> (Letöltés ideje: 2024. május 29.)

majd 1910-ben kolera pusztított.²² Cserépalja a katonai határőrvidék feloszlata után, 1873-ban a történelmi Torontál vármegye Antalfalvai járásának része lett.

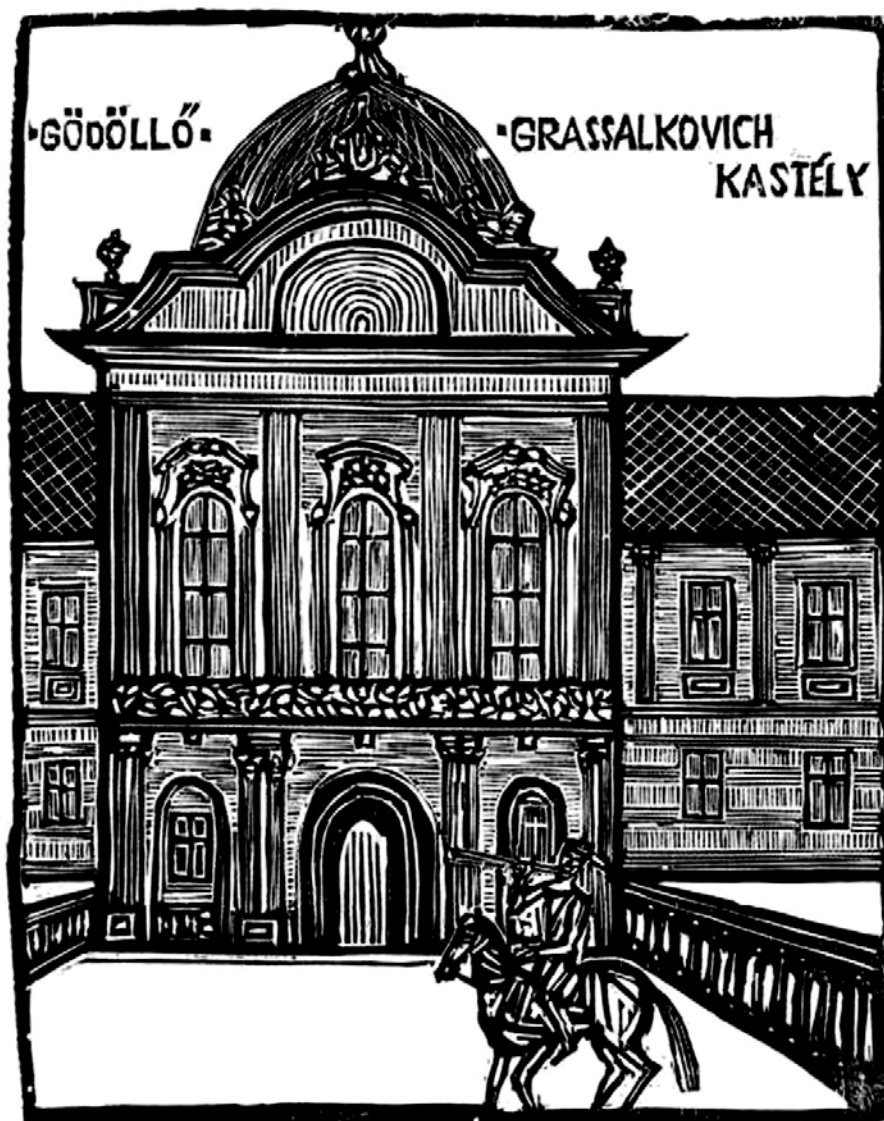
A település szerb lakói a szerb ortodox egyházhoz tartoznak. Az „új”, szerb pravoszláv templomot 1822-ben építették, és Nagyboldogasszony (Успенье Пресвете Богородице/Uspenje Presvete Bogorodice) tiszteletére szentelték fel. Ünnepe napját – a szerb ortodox liturgia szerint – augusztus 28-án tartják. A liturgikus nyelve a szerb.²³ Cserépalján áll egy kútkápolna – szerbül Vodica – is, ahol évenként, pünkösöd másodnap-

ján (régí szokás szerint) pravoszláv szentmisét tartanak. A helyi szerb ortodox egyháznak van egy 1774-ből származó érdekes aranyozott keresztje – aranyveretű díszítéssel –, amely még a régi templomé volt.

A napjainkban is jobbára szerb ajkú Cserépalja Antalfalva község legdélebben fekvő helysége. A település népességszáma 1910 és 2022 között 21,9%-kal csökkent. A falu legnagyobb népességszámát 1961-ben érte el, onnan számítva jelentősebb a „fehér pestis”, a népesség számának csökkenése (–29,9%).

²² REISZIG 1912, 36. p.

²³ Црепалја. Српска Православна Епархија банатска. A Bánáti Szerb Ortodox Helytartóság honlapja: <http://www.eparhijabanatska.rs/parohije/crepajsko-namesnistvo/crepaja/> (Letöltés ideje: 2024. május 29.)

Grassalkovich-kastély, Gödöllő